

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 3. De potestate excommunicandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Si electus vel presen-
tatus absol-
uatur ante
acceptatio-
nem,

acceptationem vel collationem, id sufficere ad ac-
quirendum titulum. Ita quidam, & citat Couar-
ruuiâ. Sed Couarruias hoc nõ dicit, nec videtur
habere solidum fundamentum. Probabilius est,
quod ait Couar. n. 4. (etsi dubitâter) nempe si tibi
facta sit collatio ante excommunicationem, & pos-
tea incurfa excommunicatione acceptes colla-
tionem, vel ingrediaris possessionem, non esse ir-
ritam acceptationem, aut possessionis ingressione.
Ratio ipsius est, quia acceptatio & ingressio pos-
sessionis potiùs ad factum, quàm ad ius pertinet;
vt ibidem probat Couarruias: per collationem
enim acquiritur ius, est conditionale; & ipsa
acceptatio solum est conditio necessaria vt illud
ius fiat absolutum. Ingressio possessionis solum
fit quando plenum ius iam acquisitum est. Deni-
que id ipsum comprobatur praxi.

Si sit tole-
ratus,

Aduerte Secundo: Si ille excommunicatus sit
toleratus, id est, si non sit denunciatus nomina-
tim, aut notorius Clerici percussor, eius electio,
presentatio, & postulatio actiua videntur valere
post decretum Concilij Constantiensis, sicut etiam
actus iurisdictionis valent. Ratio est: quia ad
bonum aliorum Ecclesia statuit talem non esse
vitandum: imò ipse non videtur peccare mortifere
hos actus subeundo; quia solum secundario
ei prohibentur, sicut & alij actus pertinentes ad
communicationem in rebus humanis.

8
7. Effectus,

Septimus effectus: Irritam reddit gratiam per
rescriptum litterarum Apostolicarum obtentam.
Vnde etiam in huiusmodi litteris solet dari ab-
solutio ad cautelam. Vide Nauarrum num. 22.

8. Effectus,
liberat ab
obedientia,

Octauus effectus: Liberat subditos ab obe-
dientia Superiorum excommunicatorum tam se-
cularium, quàm Ecclesiasticorum: quod intellige,
si excommunicatio est publica. Quod si etiam sit
denuntiata, aut ob notorium Clerici percussio-
nem, non solum liberat subditos, sed etiam obli-
gat, ne obediant, nisi ad maius malum vitandum:
vt aperte colligitur ex Capitulo *Nos Sanctorum*, &
Capitulo *Iuratos* 16. quæst. 6. de quo plura 2. 2.
quæst. 11. art. 4. dub. 5.

9
9. Effectus,
suspendit
ab officio &
beneficio,

Nonus effectus: Suspendit ab Officio, & Be-
neficio.

Aduerte tamen Primo: Id quod facit excom-
municatus ratione officij publici quâdiu tolera-
tur, rati haberi: si autem non sit toleratus, omnes
sententia, constitutiones, alijque legitimi actus
irriti erunt; vt patet ex Capitulo *Aduersus*, de
Immunitate Ecclesiarum.

An excom-
municatus
faciat fru-
ctus suos.

Aduerte Secundo: Multorum sententiâ ita
suspendi à Beneficio, vt si sit in mora petendæ ab-
solutiois, non faciat fructus suos: de quo vide
Couarruiam lib. 3. variarum cap. 13. num. 8. vbi
dicit, hanc esse omnium consensu receptam sen-
tentiam. Sed Petrus Nauarra lib. 2. de Restitu-
tione dub. 4. satis probabiliter contrarium docet.
Ratio eius est, quia, iure non est expressum ipsum
perdere fructus ipso facto: vnde cum titulum
Beneficij retineat, & officium præstet, non est cur
dicamus eum ob vllum peccatum vel censuram
fructus non facere suos. Nec obstat Capitulum
Pastoralis, de Appellationibus, quia solum dicit
esse priuandum fructibus: & hæc ratio dicitur
suspendi à Beneficio, quod nempe fructibus Be-
neficij possit priuari.

10

Decimus effectus: Quod excommunicatus non
possit esse Testis, Aduocatus, Procurator, Actor,

imò nec possit constituere Procuratorẽ ad agen-
dum aut impetrandum: vt patet Capitulo *Finalis*
de Procuratoribus. De hac re vide latius lib. 2. de
Iuris. & Iure cap. 29. dub. 7. vbi late deducitur, Vtrum
Index excommunicatus peccet vsurpatione iudicij, si iu-
dicia exerceat.

Vndecimus effectus: Si per annum obdurato
animo inforduerit huic censuræ, potest contra
eum procedi tanquam contra suspectum de hæresi,
vt constituit Tridentinum sess. 25. cap. 3. de *Re-*
formatione.

Duodecimus effectus: Si moriatur in excom-
municatione, caret Ecclesiastica sepulturâ. Intel-
lige de non tolerato.

D V B I V M I I.

Qui sint effectus excommunicationis
minoris?

Primus effectus: Excludit à participatione Sa-
cramentorum, aded vt mortifere peccet, qui
in excommunicatione minore aliquod Sacramen-
tum percipit; vt communiter Doctores docent.
Nam Cap. *Si celebrat*, de Cleric. excom. min. dici-
tur grauius peccare si celebret. Ratio est: quia
perceptio Sacramentorum est res grauis, quæ di-
recte ab Ecclesia huic excommunicato prohibetur.

11
1. Effectus,
excludit à
participa-
tione Sa-
cramen-

Secundus effectus: Si quis eligatur ad benefi-
cium, electio est irritanda. Hi duo effectus expri-
muntur Cap. *Si celebrat*, de Clerico excommu-
nicato. Vbi aduerte, plerisque Doctores dicere,
electionem esse irritam. Quod mirum videri pos-
sit, cum textus aperte dicat esse irritandam: & in
pænis non debeat dura interpretatio fieri præter
vim verborum.

2. Effectus,
facit ele-
ctionem
irritandam.

Ex dictis sequitur, Eum quoque mortifere
peccare, qui sciens huius excommunicationem,
conferat ei aliquod Sacramentum, vel beneficium
priusquam ab hac censura absoluaatur: vt passim
Doctores docent.

Hinc con-
ferens Sa-
cramentum
vel benefi-
cium, peccat
mortifere.

Notandum tamen, Si talis excommunicatus
conferat alteri Sacramentum, sic tamen vt ipse-
met non sumat, non peccare, iuxta Nauarrum &
alios quosdam; vel certe non nisi venialiter, vt
Sotus etiam docet, quod verius est. Nam in Ca-
pitulo *Si celebrat*, Gregorius ait, *Peccare admini-*
strantem, recipientem vero grauius peccare, nempe
quia ille venialiter, hic mortifere. Ratio est, quia
est nonnulla irreuerentia, quod conferat Sacra-
menta, cum non possit illa recipere.

Excommu-
nicatus al-
teri confe-
rens Sacra-
mentum,
peccat ven-
ialiter.

CAPVT III.

De potestate excommunicandi.

D V B I V M I.

Vtrum in Ecclesiâ sit potestas ex-
communicandi?

R espondeo: Fide tenendum est, esse. Proba-
tur ex Scripturis: Matt. 18. v. 16. *Si Ecclesiam*
non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus; vbi
Prælati datur potestas excludendi contumaces
ab illis omnibus, quæ sunt Religionis Christianæ,
sicut ab illis exclusus est Ethnicus. Confirmatur:
Quia ibid. dicitur: *Quæcunque alligaueritis super terrâ,*
erunt ligata & in celo, in quem locum vide Hiero.
& Chry-

12
Affirmatur;
Scripura.

& Chrysoftomum. Ioannis 20. datur Petro plena potestas pascendi omnes Christi oves: atqui ad rectè pascendum, necessaria est potestas, qua oves morbida & rebelles à grege separentur. 1. ad Corinthios 5. v. 5. *Iudicavi huiusmodi tradere satana in interitum carnis: quod nihil est aliud, quàm eicere extra Ecclesiam, & permittere diabolo corporaliter vexandum: vide Chrysoftomum, Theodoretum & Theophylactum in illum locum. 2. ad Thessalonicenses 3. v. 14. Si quis non obedit verbo nostro, ne commiscamini cum illo, ut confundatur.* Idem patet ex omnibus Cõcilijs, & perpetuo Ecclesie vsu.

Ratio.

Ratio est; Quia in omni Republica benè constituta est potestas puniendi contumaces, eosque in exilium mittendi & priuandi priuilegijs bonisque communibus Reipublice: ergo etiam in Ecclesia, quæ perfectissime Reipublice formam habet, debet esse hæc potestas quæ extra Ecclesiam, veluti in exilium, rebelles mittantur; & Sacramentis, suffragijsque spiritualibus, tanquam communibus Ecclesie bonis, priuentur. Vnde etiam si potestas excommunicandi sit iure diuino cõcessa; tamen, supposita Ecclesie fundatione, ratio naturalis postulat talem potestatem: vnde veluti naturaliter ipsi Ecclesie competit.

DVBIVM II.

In quibus sit hac potestas.

13 Papa.

Respondeo: Primò, In Pontifice, qui est caput vniuersalis Ecclesie. Huic conuenit iure diuino plenitudo huius potestatis, idque in omnia Ecclesie membra.

Concilium Oecumenicum.

Secundò, In Concilio Oecumenico est potestas Excommunicationis in omnes personas Ecclesie totius, præterquam in Pontificem. Ratio est; quia potestas Concilij Oecumenici est infra Pontificem, eique subiecta, oriturque iure gentium ex singulorum Episcoporum coitione & consensu.

Prouincia.

Tertiò, In Synodo Prouinciali est potestas in totam Prouinciam, & in singulos Episcopos illius Prouincie.

Episcopus.

Quartò, In singulis Episcopis est ordinaria excommunicandi potestas in omnes suos subditos. Ratio est, quia quisque Episcopus est suorũ subditorum Iudex ordinarius in spiritualibus. Confirmatur: Matthæi 18. *Dic Ecclesie, inquit Dominus, id est, Prælato seu Episcopo, qui Ecclesiam repræsentat; vt passim Patres & Doctores interpretantur.*

Ab vno Episcopo excommunicatus, censetur vbique excommunicatus.

Notandum autem; Eum, qui ab vno Episcopo, vel alio Superiore immediato legitime est excommunicatus, vitandum esse non solum in illa diocesi, sed etiam in tota Ecclesia per vniuersum orbem; vt patet ex Concilio Nicæno can. 5. *Seruetur, inquit, & ista sententia, vt hi, qui ab alijs excommunicantur, ab alijs ad communionem non recipiantur.* Estque consentaneum iuri diuino Matth. 18. v. 16. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus:* vbi Dominus non limitat hoc ad certum locum, quia loquitur omnibus Fidelibus. Ratio est: quia, etsi multa sint dioceses per orbem, Ecclesia tamen vna est, & conuenit vbique in omnibus ijs, quibus excommunicatus priuatur: ergo, si in vna diocesi sit excommunicatus, censeri debet excommunicatus in omnibus. Aduerte tamen, posse constitui per Pontificem ex plenitu-

dine potestatis, vt is qui est excommunicatus ab Episcopo, tantum vitari debeat in illa diocesi; vt docet Scotus dist. 19. art. 5. Sed id non esset consentaneum naturæ excommunicationis: nam non esset excommunicatio absoluta, sed solum secundum quid.

Prælati seu Superiores Ecclesiastici.

Quintò, Hæc potestas est in omnibus Prælati, seu Superioribus Ecclesiasticis qui aliquam habent in foro exteriori iurisdictionem. Hi enim omnes debent habere potestatem coactiuam, quæ potissimum consistit in excommunicatione.

14 Parochi non possunt excommunicare.

Parochi, etsi olim potuerint excommunicare in quibusdam casibus, vt in furto & rapina, vt patet ex D. Thoma hoc loco quaest. 22. art. 1. nunc tamen non possunt: quia ista consuetudo iam passim est abolita; idque merito, cum non habeat cognitionem in causis fori exterioris. Si tamen alicubi habeant hanc consuetudinem legitime vsu captam, poterunt excommunicare.

Nec laicus, nec mulier.

Laicus & Mulier nõ possunt excommunicare. Fortè tamen possent illis ex plenitudine potestatis Pontificie committi, quamuis hæctenus non extet exemplum.

DVBIVM III.

Utrum aliquis seipsum possit excommunicare?

15 Nec seipsum, nec pariter potest excommunicare.

Respondeo: Nemo potest seipsum, nec pariter excommunicare siue per sententiã, siue per statutum. Neque potest quisquam inferiori, aut pari se subijcere, vt ab illo excommunicetur, nisi ipse officium deponat. Ratio est: Quia excommunicatio est actus iurisdictionis coactiue, quæ nisi in subditum exeri non potest. Cuius vltior ratio est, quia nemo seipsum potest cogere, cum coactio sit contra voluntatem, ac proinde necessariò ab extrinseco debeat provenire. Vide Siluestrum *Excommunicatio* 1. num. 8. & 9. Hinc etiam fit, vt inferiori vel pari subijcere se non possit ad hunc effectũ: quia sicut non habet in seipsum potestatem coactiuam, ita nec alteri eam dare potest, nisi officio deposito. Alia est ratio eius, qui subijcit se inferiori, vt absoluat à peccatis; quia non dat ei iurisdictionem actiuam, qua ille absoluit, sed solum se illi applicat materiam habenti iurisdictionem actiuam à Christo.

Cur quis se possit subijcere inferiori, vt absoluat, non vt excommunicetur.

DVBIVM IV.

Utrum excommunicatus possit excommunicare?

16 Toleratus valide excommunicat alium.

Respondeo: Si est toleratus, id est, si non est denunciatus, aut notorius Clerici percussor, valide excommunicat. Idem dicendum de eo, qui est suspensus ab officio, vel interdictus. Tenet Couar. in cap. Alma 1. par. §. 11. num. 4. Sotus dist. 22. q. 2. art. 1. Nauarrus cap. 22. num. 7. & 8. & alij multi. Ratio est: quia quamdiu Ecclesia illum tolerat, non censetur illum priuare iurisdictione; vnde ratam vult eius haberi sententiam; idque ob multa incommoda, quæ alioqui nascerentur. Verum tamen est, posse quem excipere contra talem sententiam, quæ exceptio illi proderit.

An talis excommunicatus peccet, commune

Vtrum autè talis peccet exercendo iurisdictionem, dubium est. Nauarrus, Couarruias, & quidam alij insinuant nõ peccare: nam ob bonum commune

commune Iura permittunt ei iurisdictionis vsum, quamdiu toleratur; vt colligitur ex Cap. *Ad euitanda*. Quæ sententia est probabilis; & meo iudicio certa, quando procedit ex officio, vel ad instantiam partis.

DVBIVM V.

Vtrum consuetudo possit excommunicare?

17
Affirmatur.

Respondeo: Possè, si sit legitime præscripta: vt, exempli gratia, si in aliqua diœcesi haberetur à Clero & populo excommunicatus, qui in Quadragesimâ vescitur carne, vel qui nõ communicat in Paschate, etiamsi numquam tale statutum esset editum. Ratio est: quia talis consuetudo habet vim legis; vt rectè Nauarrus cap. 27. num. 7. idque, vel quia ipsa Respublica seruans istam consuetudinè, instar legis, habet potestatem condendæ legis, vt fit in rebus humanis & Republicâ liberâ; vel quia Superior vult consuetudinem vim legis habere.

DVBIVM VI.

Quinam non possint excommunicari?

18
Infidelis.

Respondeo: Nec infidelis, nec catechumenus, nec summus Pontifex, nec vniuersitas seu congregatio, nec mortuus excommunicari potest. De infideli, patet 1. ad Corinth. 5. v. 12. *Quid mihi de is qui foris sunt, iudicare?*

Catechumenus.

De catechumeno patet: quia nondum subest potestati Ecclesiæ, sicut nec infideles. Nam per Baptismum illi primùm subiicitur. Ante Baptismum non potest cogi ad fidem, vel aliquid fidei annexum. Vnde nõ est verum, quod ait Alphonsus à Castro lib. r. de Iusta heretic. punitione cap. 8. *Catechumenum, si fiat hereticus, posse puniri ab Ecclesiâ*. Dices: Ecclesia determinat catechumenis tempus suscipiendi baptismum; quo præcepto obligatur sub mortali: ergo subsunt Ecclesiæ quoad potestatem directiua, & consequenter quoad coactiua. Respondeo: Non peccant, quod faciant contra Ecclesiæ præceptum; sed quia instructi iam in fide tenentur iure diuino primo quoque tempore, quo Ecclesia illos admittet, baptismum suscipere.

Papa.

De Pontifice Probatur: quia, quamdiu manet Pontifex, est omnium superior in Spiritualibus, nec habere potest in terris in iisdem superiorem.

Communicatus.

De Congregatione patet: quia excommunicatio congregationis possit continere intolerabilem errorem: nam etiamsi congregatio peccauit, tamen multi particulares in eâ possunt esse innocentes. Vnde, si is, qui est inferior Papâ, ferat talem excommunicationem, est irrita: Capit. *Sancta Romana*, de sententia excommunicationis in 6. Si autem ipse Papa ferat, valet quidem, quia ipse iure humano non est alligatus: sed innocentes eâ non ligantur corâ Deo, quidquid dicat Siluester.

Mortuus.

De mortuis patet: quia non subsunt amplius potestati iudiciali Ecclesiæ: Dominus enim ait, *Quicumque alligaueritis super terram* Matth. 18. non enim pertinent amplius ad Ecclesiam visibilem, cuius superior est Pontifex. Possunt tamen declarari excommunicati, vel etiam improprie excommunicari, dum priuantur sepulturâ Ecclesiasticâ, & interdicitur ne pro illis offeratur sacrificium.

DVBIVM VII.

Vtrum quis possit alterum excommunicare extra locum suæ iurisdictionis?

Respondeo & Dico Primò: Episcopus potest extra suam diœcesim, non potest excommunicare suos subditos. Patet Cap. *Vt animarum*, de Constitutionibus in 6. Ratio est: quia excommunicatio requirit cognitionè causæ & tribunal, quod Episcopus extra suam diœcesim non habet: imò nec Pontificalia extra eam obire potest sine consensu Ordinarij, vt habet Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5.

19
Episcopus extra suam diœcesim potest, non potest suos subditos excommunicare.

Aduerte tamen: Si Episcopus à suis pulsus sit extra diœcesim, potest petita facultate ab Ordinario loci, etsi non obtentâ, exercere iurisdictionem; vt habetur Clementina I. *de foro competentis*. Potest etiam absoluerè subditum extra diœcesim sine strepitu iudicij & solemnitate.

Nisi ab ijs extra diœcesim, potest petita facultate ab Ordinario loci, etsi non obtentâ, exercere iurisdictionem; vt habetur Clementina I. *de foro competentis*.

Potest ibidem eos absoluerè.

Dico Secundò: Subditi, extra diœcesim delinquentes, non incurrunt excommunicationem illi delicto in diœcesi positam. Patet Cap. *Vt animarum*, supra. Ratio est: quia statuta non obligant extra limites iurisdictionis sui Auctoris.

20
Delinquens extra diœcesim.

Ob eandem causam, si subditi peccent in loco exempto à iurisdictione Episcopi, non incurrunt excommunicationem ab Episcopo latam in eos, qui tale crimen committunt: nam, vt Canonistæ docent, locus exemptus, & locus extra diœcesim æquiparantur. Vide Siluestrum *Excommunicatio* 2. num. 12.

Delinques in loco exempto.

Notandum tamen Primò: Si is, qui deliquit extra diœcesim, redeat, & conueniatur coram suo Ordinario, posse ab illo excommunicari, nisi obediat.

21
Si redeat in diœcesim.

Notandum Secundò: Si subditus commisso furto, vel homicidio, vel simili crimine in diœcesi, exeat in aliam, posse excommunicari à suo Episcopo, nisi debitè satisfaciatur; quia non solum ratione personæ, sed etiam ratione delicti est ei subiectus. Et Confirmatur: quia cognitio huius criminis non pertinet ad Episcopum vel iudicem alterius diœcesis: ergo pertinet ad proprium Episcopum illius Personæ. Si verò extraneus, commisso huiusmodi crimine in diœcesi, exeat, non potest excommunicari ab illo Episcopo, nisi ante egressionè sit citatus ab illo; vel certè nisi habeat ibi domicilium. Vide Siluestrum *Excommunicatio* 2. num. 20.

21
Si commisso crimine, exeat in aliam diœcesim.

Notandum Tertio, Quando delictum completur in diœcesi à subdito posito extra diœcesim, posse eum excommunicari ab Episcopo diœcesis. Sic Episcopus potest excommunicare Clericos non residentes, etiamsi ipsi extra diœcesim sint: nam peccatum non residendi completur in diœcesi circa rem ipsi subiectam. Pari ratione potest excommunicare Parochos, qui non veniunt ad Synodum diœcesanam; & subditos, qui citati non comparent, etiamsi procul absint. Vide Siluestrum supra.

22
Si crimen completur in diœcesi à subdito posito extra diœcesim.

Prochi nõ venientes ad Synodum diœcesanam, & citati nõ comparcentes.

CAPVT IV.

De causa excommunicationis.